

European Physical Society w wyjątkowy sposób doceniło fizykę na Hożej

2013-01-10

Prof. Luisa Cifarelli, prezydent European Physical Society, i prof. Marek Trippenbach, prodziekan Wydziału Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego, odsłaniają tablicę „EPS Historic Site” (Źródło: FUW/Oskar Jarzyna)

Niecodzienna uroczystość odbyła się w siedzibie Wydziału Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego. Jesienią 2011 roku Hoża 69, miejsce szczególnie zasłużone dla rozwoju polskiej i światowej fizyki, zostało uhonorowane pierwszym tytułem „EPS Historic Site” – Historycznego Miejsca Europejskiego Towarzystwa Fizycznego. 10 stycznia 2013 roku na Hożej, w obecności prezydenta European Physical Society, oficjalnie odsłonięto stosowną tablicę pamiątkową.

Gmach przy Hożej 69 w Warszawie to miejsce, gdzie dokonano wielu podstawowych odkryć z fizyki doświadczalnej i teoretycznej. W siedzibie Wydziału Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego (FUW) 10 stycznia 2013 roku oficjalnie odsłonięto tablicę „Historyczne Miejsce Europejskiego Towarzystwa Fizycznego” – „EPS Historic Site”. W uroczystości odsłonięcia tablicy uczestniczyła m.in. prof. Luisa Cifarelli, prezydent European Physical Society (EPS) i Henryk Wujec, przedstawiciel prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

„Budynek przy Hożej 69 był pierwszym miejscem, któremu EPS Selection Committee przyznało tytuł ‘EPS Historic Site’. Gmach miał szczególne znaczenie zwłaszcza w latach 30. ubiegłego wieku. Od tego czasu dokonano tu wielu odkryć z zakresu fizyki molekularnej, jądrowej i fizyki cząstek. Dzisiejsza ceremonia odsłonięcia tablicy pamiątkowej jest więc sposobem na uhonorowanie całej społeczności polskich fizyków, którzy wnieśli i wnoszą wkład w renomę Hożej 69”, powiedziała podczas uroczystości prof. Cifarelli.

European Physical Society zostało założone w CERN w 1968 roku. Jest organizacją non-profit zajmującą

się konsolidowaniem europejskiej fizyki i promowaniem jej wkładu w rozwój ekonomiczny, technologiczny i kulturowy Europy. Członkami stowarzyszenia są narodowe stowarzyszenia fizyczne z 41 państw, 50 instytutów i laboratoriów oraz 3200 członków indywidualnych. Reprezentując interesy ponad 120 tys. europejskich fizyków, EPS organizuje i współorganizuje liczne konferencje fizyczne, wspiera naukowców, przyznaje prestiżowe nagrody, wydaje też własne czasopisma. Polskie Towarzystwo Fizyczne, powstałe w 1920 roku, jest również członkiem EPS (od 1972 roku).

Tytuły „EPS Historic Site” są przyznawane od niecałych dwóch lat. Pierwszym miejscem, gdzie odsłonięto tablicę, była tzw. fontanna Fermiego – fontanna na dziedzińcu Instytutu Fizyki Uniwersytetu w Rzymie. 22 października 1934 roku słynny włoski fizyk Enrico Fermi wykorzystał wodę z fontanny do spowolnienia neutronów, otwierając drogę ku zastosowaniom łańcuchowych reakcji jądrowych. Drugą tablicą „EPS Historic Site” upamiętniono miejscowość Chamonix-Mont-Blanc we Francji. W 1943 roku CNRS (francuskie Narodowe Centrum Badań Naukowych) utworzyło tu na wysokości 3613 m n.p.m. laboratorium Refuge des Cosmiques do badań nad promieniowaniem kosmicznym i jego zastosowaniami w fizyce jądrowej.

„Przyznanie Hożej 69 tytułu Historycznego Miejsca Europejskiego Towarzystwa Fizycznego jest ogromnym wyróżnieniem i nobilitacją dla całego środowiska fizyków związanych z Hożą. Mamy nadzieję, że będzie to działanie stymulujące nowe pokolenia fizyków wychowywanych na naszym wydziale – i że będą oni w przyszłości tworzyć nową historię fizyki, na miarę tej dotychczasowej”, podkreśliła prof. Teresa Rząca-Urban, dziekan Wydziału Fizyki UW.

Gmach przy Hożej 69 oddano do użytku 30 stycznia 1921 roku, w istotnej części dzięki staraniom prof. Stefana Pieńkowskiego. W budynku powstał Zakład Fizyki Doświadczalnej, przekształcony po wojnie w Instytut Fizyki Doświadczalnej, uznawany za jeden z najlepszych instytutów europejskich pierwszej połowy XX wieku. Od zakończenia wojny na Hożej działa także Instytut Fizyki Teoretycznej.

Budynek odegrał szczególną rolę w rozwoju fizyki. To tutaj w latach 30. XX wieku znajdowało się jedno z najważniejszych światowych centrów badań nad fluorescencją, czyli pewnym rodzajem emisji fotonów przez atomy. Do dziś fizycy na całym świecie przy opisie świecenia używają opracowanego na Hożej diagramu Jabłońskiego. Tutaj też w 1952 roku Marian Danysz i Jerzy Pniewski odkryli hiperjądra. Było to osiągnięcie o fundamentalnym znaczeniu dla rozwoju fizyki jądrowej i fizyki cząstek elementarnych: po raz pierwszy zaobserwowano jądra atomowe, w których co najmniej jeden proton lub neutron (cząstki składające się z trójek kwarków dolnych i górnych) był zastąpiony nieco cięższym hiperonem (hiperony zawierają kwark dziwny). Na Hożej prowadzono także liczne prace z zakresu optyki, fizyki jądrowej, fizyki cząstek elementarnych, fizyki półprzewodników, geofizyki, astrofizyki, biofizyki oraz fizyki medycznej.

W 1936 roku Hoża 69 była miejscem Pierwszego Międzynarodowego Kongresu Luminescencji, a w 1938 roku zorganizowano tu konferencję „New Theories in Physics” („Nowe Teorie w Fizyce”), w której uczestniczyli m.in. Niels Bohr, Arthur Eddington, George Gamow, Oskar Klein, Paul Langevin, John von Neumann i Eugene Wigner.

Tablica „EPS Historic Site” upamiętnia pracę i osiągnięcia wielu uczonych z Hożej 69, m.in. profesorów Czesława Białobrzeskiego (jako pierwszy zwrócił uwagę na znaczenie ciśnienia promieniowania w budowie wewnętrznej gwiazd), Mariana Danysza (współodkrywcy hiperjąder), Leopolda Infelda (teoretyka zajmującego się ogólną teorią względności, elektrodynamiką i teorią pola, współpracownika Alberta Einsteina), Aleksandra Jabłońskiego (twórcy diagramu Jabłońskiego – schematu poziomów i przejść kwantowych cząsteczek), Stefana Pieńkowskiego (twórcy warszawskiej szkoły fizyki doświadczalnej), Jerzego Pniewskiego (współodkrywcy hiperjąder), Wojciecha Rubinowicza (odkrywcy reguł wyboru w przejściach atomowych), Andrzeja Sołtana (twórcy pierwszego polskiego cyklotronu, nieukończonego z powodu wybuchu drugiej wojny światowej) i Leonarda Sosnowskiego (twórcy

warszawskiej szkoły fizyki półprzewodników).

Po części oficjalnej, związanej z odsłonięciem tablicy „EPS Historic Site”, prof. Andrzej Kajetan Wróblewski wygłosił wykład o roli Hożej w historii fizyki, a prof. Cifarelli mówiła o przeszłości, teraźniejszości i przyszłości akceleratora LHC.

Hoża 69 nie będzie jedynym miejscem w Polsce uhonorowanym jako „EPS Historic Site”. Już w październiku tego roku wyróżnienie zostanie oficjalnie przyznane Kamieniowi Pomorskiemu, gdzie w 1745 roku niemiecki fizyk Ewald Georg von Kleist skonstruował (niezależnie od Pietera van Musschenbroeka) butelkę lejdejską, czyli pierwszy kondensator.

Fizyka i astronomia na Uniwersytecie Warszawskim pojawiły się w 1816 roku w ramach ówczesnego Wydziału Filozofii. W roku 1825 powstało Obserwatorium Astronomiczne. Obecnie w skład Wydziału Fizyki UW wchodzi Instytuty: Fizyki Doświadczalnej, Fizyki Teoretycznej, Geofizyki, Katedra Metod Matematycznych oraz Obserwatorium Astronomiczne. Badania pokrywają niemal wszystkie dziedziny współczesnej fizyki, od skali od kwantowej do kosmologicznej. Kadra naukowo-dydaktyczna Wydziału składa się z ponad 200 nauczycieli akademickich, wśród których jest 76 pracowników z tytułem profesora. Na Wydziale Fizyki UW studiuje ponad 1000 studentów i ok. 140 doktorantów.

KONTAKTY:

prof. dr hab. Bohdan Grzadkowski
Wydział Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego
tel. +48 22 5532259
email: bohdan.grzadkowski@fuw.edu.pl

POWIĄZANE STRONY WWW:

[Strona EPS Historic Sites](#) (w j. angielskim).
[Strona European Physical Society](#) (w j. angielskim).
[Strona Wydziału Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego.](#)
[Serwis prasowy Wydziału Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego.](#)

MATERIAŁY GRAFICZNE:

HR: [FUW130110b_fot01.jpg](#)

Prof. Luisa Cifarelli, prezydent European Physical Society, i prof. Marek Trippenbach, prodziekan Wydziału Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego, odsłaniają tablicę „EPS Historic Site”. (Źródło: FUW/Oskar Jarzyna)